

بررسی نقش شبکه های اجتماعی مجازی در تعاملات اجتماعی همسران

(مورد مطالعه: همسران جوان شهر تهران)

یاسمن فرشادفر^۱

علی باصری^۲

نوروز هاشم زهی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۶/۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۷/۲۰

شبکه های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با اینکه عمر خیلی زیادی ندارند، توانسته اند در زندگی مردم جا باز کنند. این شبکه ها در کنار مزایای خود، معایبی نیز دارند که مهمترین آنها سست شدن بنیاد خانواده ها، طلاق عاطفی زوجین و کم رنگ شدن صمیمیت میان همسران می باشد. این مقاله با توجه به اهمیت موضوع، به بررسی نقش شبکه های اجتماعی مجازی بر تعاملات اجتماعی همسران می پردازد. جامعه آماری پژوهش حاضر، ۲۰۰۰۰۰۰ و نمونه آماری آن ۴۱۰ نفر از زوجین تهرانی می باشد که با استفاده از فرمول کوکران و به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شده است. داده ها و اطلاعات با استفاده از روش پیمایشی و کاربرد تکنیک پرسشنامه جمع آوری شده اند. همچنین، برای تحلیل داده ها از رگرسیون چند متغیره و مدل سازی معادلات ساختاری (Smart PLS) استفاده شده است. آزمون فرضیه ها بیانگر آن است که بین متغیرهای تعامل اجتماعی و ابعاد آن "تعهد همسران" ($P = -0.726$)، "رضایت مندی همسران" (-0.565)، "اعتماد بین همسران" (-0.590)، "بی تفاوتی در بین همسران" ($P = 0.157$)، "انسجام بین همسران" (-0.272)، "سازگاری همسران" (-0.571)، "روابط دموکراتیک همسران" (-0.565)، "رابطه خشک و سخت گیر" (0.243) و "مدارای اجتماعی بین همسران" (-0.213) با میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی رابطه معناداری وجود دارد. همچنین به منظور آزمون کلی و جزئی الگوی نظری، از مدل سازی

^۱ دانشجوی دکتری، جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

^۲ استادیار، جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Baseridon@yahoo.com

^۳ استادیار، جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شرق، تهران، ایران

معادلات ساختاری بهره گرفتیم که شاخص های برازش بالا حاکی از حمایت بسیار خوب داده ها از مبانی نظری می باشد.

واژگان کلیدی: شبکه های اجتماعی مجازی، تعامل اجتماعی، سازگاری، روابط دموکراتیک و مدارای اجتماعی

مقدمه

ورود مدرنیته به ایران، بر شهر و زندگی شهری و پیکره بندی ساختار فضایی، مناسبات و تعاملات اجتماعی به عنوان عرصه ظهور و بروز آن اثرات گسترده ای نهاده است. (دهقان و دیگران، ۱۳۹۵: ۹۴) طی این چند دهه و به ویژه در سال های اخیر، سبک زندگی افراد در سطح جامعه، به خصوص در کلانشهرها تغییر اساسی پیدا کرده و تقریباً در همه طبقات اجتماعی قابل مشاهده است. این تغییرات در سبک زندگی افراد با ورود فن آوری های جدید به دنیای رسانه و افزایش سرعت بی نظیر گسترش فن آوری اطلاعاتی - ارتباطی، تغییرات زیادی در ساختار خانواده های شهری به وجود آورد. فضای مجازی به وجود آمده ناشی از فن آوری ها نوین، شهروندان را از یکدیگر جدا کرده و شخصیت جدید فضاهای اجتماعی و سیاسی را تحت کنترل خود در آورده است. در نتیجه، شهرها که روزگاری به سبب اشتیاق بشر برای برقراری ارتباط با هموعان و تبادل عقاید و افکار شکل گرفته بودند، در حال از دست دادن این خصوصیت برجسته خود هستند. (ضیاء، ۱۳۹۲: ۱)

کم شدن ارتباط بین ساکنان محیط های شهری به خصوص کلانشهری تنها در بیرون از خانواده ها مشاهده نمی شود و حتی خانواده های شهری نیز از آسیب های ناشی از فضای مجازی مبرا نیستند و می توان شاهد کم شدن تعامل بین همسران در خانواده ها بود. امروزه در شهرها بسیاری از فعالیت های فردی و اجتماعی از جمله: کار، سرگرمی، تولید، توزیع، خرید، فروش، یادگیری، پژوهش و خود زندگی در حال انتقال به فضاهای مجازی است. برای حضور و فعالیت در فضای مجازی، مکان دیگر محدودیت به شمار نمی رود و در هر جا و در هر زمان این حضور میسر است و حتی بر نحوه گذراندن اوقات فراغت در فضاهای شهری تأثیرگذار است (ذکایی، ۱۳۹۳: ۲۵-۲۳).

اما آنچه که توجه به آن مسئله ای اساسی است، نحوه تعامل خانواده ها در فضاهای کلانشهری به عنوان یکی از محیط های اصلی در معرض شبکه های اجتماعی مجازی می باشد. خانواده، پایه گذار بخش مهمی از سرنوشت انسان است و در تعیین سبک و خط مشی زندگی آینده، اخلاق، سلامت و عملکرد فرد در آینده نقش بزرگی بر عهده دارد (نریمانی، ۱۳۹۰: ۲) و با وجود اینکه اولین واحد اجتماعی شناخته می شود، دارای پیچیدگی های فراوانی است؛ به طوری که شناخت آن و تأثیرات و کارکردهایش بسیار مورد توجه صاحب نظران مختلف قرار گرفته و بر این اساس کارکردهای متفاوتی نیز برای آن ارائه

شده است. این کارکردها، گستره وسیعی دارد و شامل عرصه‌هایی چون: بهداشت روانی، جامعه‌پذیری، کارکرد اقتصادی و جنسیتی می‌شود. (بستان و همکاران، ۱۳۸۵: ۲۵-۲۴)

یکی از مهم‌ترین عواملی که بر بقاء، دوام و رشد خانواده اثر می‌گذارد، روابط سالم و مبتنی بر سازگاری و تفاهم بین اعضا، به خصوص زن و شوهر است. تعامل اجتماعی بین همسران به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر عملکرد خانواده است (سینها و مکرگی^۱، ۱۹۹۹: ۶۳۴). نبود تعامل و سازگاری مناسب بین همسران بر کیفیت عملکرد والدینی، طول عمر، میزان سلامت، رضایت از زندگی، میزان احساس تنهایی، رشد و تربیت فرزندان، روابط اجتماعی و گرایش به انحرافات اجتماعی تأثیر دارد. (مهرابی زاده هنرمند و دیگران، ۱۳۸۹: ۱۲۶)

از جمله عوامل مرتبط بر تعامل بین همسران در شهرها، استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌باشد. شبکه‌های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با این که عمر خیلی زیادی ندارند، به خوبی توانسته‌اند جای خود را در زندگی مردم باز کنند. مردم بسیاری در سنین مختلف و از گروه‌های اجتماعی متفاوت، در شبکه‌های اجتماعی مجازی کنار هم گرد آمده‌اند و از فاصله‌های بسیار دور در دنیای واقعی، از این طریق با هم ارتباط برقرار می‌کنند.

شبکه‌های اجتماعی، نقش پررنگی در دنیای امروز دارند که نمی‌توان آن‌ها را نادیده گرفت. این سایت‌ها بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی افراد و در سطح کشورها و حتی بین‌المللی تأثیرگذارند و به همین دلیل، در حال گسترش هستند و در آینده، به مراتب نقش بیشتر و مهم‌تری را در زندگی بازی خواهند کرد. شبکه‌های اجتماعی از سویی به عنوان یکی از گونه‌های رسانه‌های اجتماعی دارای کارکردهای مثبت زیادی است و امکانات تعاملی قابل توجهی برای کاربران اینترنتی فراهم کرده و در افزایش مشارکت شهروندان در برخی فرآیندها مؤثر بوده‌اند. از سوی دیگر، این شبکه‌ها با آسیب‌های گسترده‌ای در حوزه‌هایی هم چون حریم خصوصی، کپی‌رایت، اعتیاد مجازی، سوءاستفاده از کودکان، دزدی اطلاعات و هویت و مواردی این‌چنینی مواجه بوده‌اند. (اسلامی، ۱۳۹۱: ۵-۲)

بنابراین، با ورود تکنولوژی و وسایل ارتباط جمعی در بین خانواده‌های به ویژه ساکنان در کلانشهرها، ارزش‌های اجتماعی خانواده‌ها تحت تأثیر قرار گرفته و موجب شده تا تغییراتی در رفتار و گفتار زوجین به وجود بیاید. افزایش استفاده از اینترنت و به ویژه شبکه‌های اجتماعی موبایلی این روزها به رغم استفاده‌های مفیدی که دارد، موجبات دوری اعضای خانواده از یکدیگر را فراهم ساخته است؛ به

^۱. Sinha Mackerjee

گونه ای که به رغم نزدیکی فیزیکی و در زیر یک سقف بودن در داخل خانواده، گاه فاصله عاطفی و معنوی زیادی را از یکدیگر تجربه می کنند و افراد خانواده، کمترین مراودات و گفتگوی همدلانه را با هم دارند. با ورود وسایل و تکنولوژی های جدید به خانه ها، والدین و فرزندان ساعت های متمادی در کنار یکدیگر می نشینند بدون آن که حرفی برای گفتن داشته باشند.

امروزه خانواده ایرانی در سبد فرهنگی خود با شبکه های ماهواره ای، فضای مجازی، رسانه های مدرن و ... مواجه است که هر کدام به نوبه خود بخشی از فرآیند تأثیرگذاری در خانواده را هدف گرفته اند. عادی سازی خیانت همسران به یکدیگر، عادی جلوه دادن روابط جنسی دختر و پسر پیش از ازدواج، ترویج خانواده های بی سامان و لجام گسیخته در مقابل ساختار خانواده، ترویج فرهنگ ازدواج سفید و ... پیام های مشترک این شبکه های اجتماعی می باشد. (اسلامی، ۱۳۹۱: ۷-۵)

این موضوع آسیب هایی را نیز در خانواده ها به وجود آورده که در کنار سایر عوامل مخرب در روابط خانوادگی، موجبات سست شدن بنیاد خانواده ها و طلاق عاطفی زوجین و کمرنگ شدن صمیمیت میان اعضای خانواده و همچنین گسترش شکاف نسلی را فراهم کرده است. وسایل ارتباط جمعی، فواصل را ناپدید می سازند. بنابراین چگونه می توان تصور کرد که این وسایل بر گروه های اجتماعی، از جمله گروهی به تمام معنی، یعنی خانواده اثر نگذارند. از دلایل اهمیت موضوع این است که در کلانشهر بیشتر افراد از طبقات مختلف براحتی به رسانه های جدید دسترسی یافته، میل به تغییر و الگوبرداری در نوع پوشش و نگرش در رفتار آنان کاملاً مشهود است. هر چند که مسائل مالی، برخی از این طبقات را در بروز کنش های ناهنجار دچار محدودیت می کند، اما روند سریع توسعه و تدارک این شبکه ها در همسو کردن مخاطبان همچنان ادامه دارد. استفاده از رسانه های جدید موجب شده است تا زندگی جمعی و روابط صمیمانه اعضای خانواده دچار تحول گردد و اعضای خانواده فاصله عاطفی عمیقی با یکدیگر پیدا کنند. لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوال اصلی است که استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی چه نقشی در تعاملات اجتماعی همسران در کلانشهر تهران دارد؟

پیشینه تجربی پژوهش

اسکافی نوغانی و دیگران (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان "اثر شبکه های اجتماعی بر طلاق عاطفی در شهر مشهد" به انجام رساندند. در این تحقیق، زوجین شهر مشهد با حجم نمونه ۳۰ زوج و اعضای شبکه آنها که جمعاً ۶۰۰ نفرند - شامل ۳۰ زوج متأهل، ۱۸۱ دوست صمیمی زوجین که برای هر همسر، ۴ دوست

صمیمی و ۳۹۵ عضو شبکه های خانواده زوجین (اعضای خانواده اصلی هر یک از همسران) - به پرسشنامه های محقق پاسخ دادند. نتایج نشان داده است که در بین متغیرهای رابطه ای، اندازه، تأیید، حمایت، انسجام، قوت پیوند، صمیمیت، فعالیت های مشترک، مرکزیت نزدیکی و همپوشانی بر صمیمیت با همسر مؤثر است و صمیمیت با همسر، بیشترین اثر را بر طلاق عاطفی دارد. در بین متغیرهای خصیصه ای، تعداد فرزندان، مدت ازدواج، نسبت قبلی با همسر و شناخت همسر قبل از ازدواج بر صمیمیت با همسر و طلاق عاطفی مؤثرند.

خجیر و حسین نظر (۱۳۹۲) تحقیقی را با عنوان "آسیب شناسی خانواده ایرانی در عرصه شبکه های اجتماعی مجازی" به انجام رساندند. نتایج نشان دادند که استفاده از شبکه های مجازی، عاملی در بی اعتمادی، خیانت، سردی روابط، اعتیاد به آن و پرخاشگری افراد، انحراف و ابتذال اخلاقی، ترویج سبک زندگی غربی و ارزش یافتن نیازهای کاذب، شکسته شدن حریم خصوصی افراد و سوء استفاده از آنها می شود.

مرتضوی و دیگران (۱۳۹۲) پژوهشی را با عنوان "کارکرد اجتماعی اینترنت و امنیت روانی خانواده" به انجام رساندند. یافته ها نشان دادند که کارکرد اجتماعی اینترنت دارای ابعاد فردی، گروهی و جمعی است. این کارکرد بر حسب اقدام کاربران به عنوان اعضای خانواده و شیوه مدیریت والدین می تواند خطری برای امنیت فردی و جمعی خانواده از بعد روانی باشد یا به ایجاد فرصت های جدید در فعالیت های اجتماعی و کسب تجربه های علمی و آموزشی منجر گردد که به ترتیب الویت، ناامنی در حریم شخصی با ۳۸ درصد، ناامنی اخلاقی ۲۶ درصد، ناامنی اقتصادی ۲۰ درصد و ناامنی در حریم خانواده با ۶ درصد قرار دارند - ۱۰ درصد پاسخ دهندگان نیز به این سوال جواب ندادند.

نعیمی (۱۳۹۰) پژوهشی را با عنوان "تأثیر تعامل خانواده و ماهواره در بروز پدیده طلاق (مطالعه موردی شهرستان گرگان)" به انجام رساند. نتایج نشان دادند که برای ایجاد توازن در ارزش های مسلط در زوجین و برای جلوگیری از تغییرات ناگهانی و یا تضاد ارزشی در بین آنان باید تعاملی سنجیده بین این دو بال مهم جامعه پذیری صورت گیرد.

نتایج پژوهش ملاموس و بریر^۱ (۲۰۰۶) نشان داد که به نمایش گذاشتن خشونت جنسی در رسانه ها به توسعه الگوی تفکری منجر می شود که از خشونت علیه زنان حمایت می کند. همچنین، این نکته را

^۱ . Malamuth & Briere

خاطر نشان می سازد که این نوع تفکر به شکل های مختلف به رفتارهای ضداجتماعی و در نتیجه، کاهش سازگاری و تعامل در خانواده ها منجر می شود.

ایرینا شارایواسکا (۲۰۱۴) در مقاله ای با عنوان "خانواده و رضایت زناشویی و استفاده از شبکه های اجتماعی" بیان داشته است که محبوبیت شبکه های اجتماعی مجازی در میان تمام گروه های سنی رو به افزایش است. با توجه به بررسی های صورت گرفته، به نظر می رسد یکی از عوامل کلیدی که در ثبات و کیفیت ازدواج و خانواده و رضایت زناشویی نقش دارد استفاده از شبکه های اجتماعی می باشد. از این رو، فعل و انفعال بین استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی توسط اعضای خانواده و رضایت زناشویی و خانواده باید مورد بررسی قرار گیرد. نتایج تحقیق نشان داد استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی منجر به افزایش درگیری ها و تنش ها در روابط خانوادگی شده است.

ریانه فاروگیا (۲۰۱۳) در تحقیقی با عنوان "فیس بوک و روابط: بررسی چگونه استفاده از شبکه های اجتماعی بر روابط بلند مدت تاثیر می گذارد" به این نتیجه دست یافتند که بین استفاده از فیس بوک و رضایت در زندگی زناشویی رابطه وجود دارد. نتایج نشان داد استفاده بلند مدت از فیس بوک رابطه ای مثبت با حسادت و کاهش روابط دارد.

مبانی نظری پژوهش

تاکنون نظریه های متعددی در زمینه تأثیرگذاری رسانه ها بر ابعاد مختلف زندگی انسان ها از جمله تعامل اجتماعی مطرح شده اند. به علت فراوانی این نظریه ها که در این مجال نمی گنجد، در این پژوهش تنها از نظریه هایی استفاده می شود که مبنای استخراج فرضیه ها و چارچوب نظری را تشکیل می دهند.

نظریه استفاده و رضایتمندی

نظریه استفاده و رضایتمندی، به دنبال علل و انگیزه هایی است که مخاطب را وا می دارد تا به طرق مختلف و اشکال گوناگون، از رسانه استفاده کند و بدان وسیله به ارضای نیازهای خود بپردازد (مهرداد، ۱۳۸۰: ۱۴۷)؛ نیازهایی مثل نیاز به هدایت، امنیت، کنش متقابل و دوری از تنش و فراغت (مک کویل، ۱۳۸۲: ۷۳). فرض اصلی نظریه استفاده و رضایتمندی این است که افراد مخاطب، کم و بیش به صورت فعال، به دنبال محتوایی هستند که بیشترین رضایت را فراهم کند. درجه این رضایت، بستگی به نیازها و علایق فرد دارد. هر قدر افراد بیشتر احساس کنند که محتوای واقعی نیاز آنان را برآورده می کند، احتمال

اینکه آن محتوا را انتخاب کنند بیشتر است و به همین دلیل در این شبکه های اجتماعی به ارضای نیازهای خود می پردازند. الگوی این رویکرد را بلومر و کاتز چنین ارائه کرده اند: "ریشه های اجتماعی و روان شناختی باعث نیازهایی می شود که نتیجه آن ها انتظارات از رسانه های جمعی است که سبب گونه گونی الگوهای عرضه رسانه ها می شود و به برآورده شدن نیازها می انجامد. پیامدهای دیگری نیز دارد که اغلب ناخواسته است. قابل ذکر است که بیشتر محققان الگوی استفاده و رضامندی، عنصر فرستنده را از فراگرد ارتباط جمعی کنار می گذارند. این الگوها نوعاً با عواملی آغاز می شوند که بر انتخاب مخاطبان از محتوای رسانه ها تاثیر می گذارند. (مهدی زاده، ۱۳۸۷: ۶۹)

نظریه مکتب شیکاگو

بر طبق نظریه مکتب شیکاگو^۱، وسایل ارتباط جمعی تأثیرات بسیاری بر روی مخاطبان خود دارند و ویژگی بارز این نظریه آن است که وسایل ارتباط جمعی به عنوان یک ابزار تعیین کننده به توسعه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی کمک می کند. شرط این توسعه، لیبرالیسم، آزادی بیان و آزادی مطبوعات است. این مکتب برای وسایل ارتباط جمعی ۴ کارکرد اصلی را مطرح می کند:

الف) نظارت بر عملکرد نهادها و سازمان های اجتماعی از طریق خبر و اطلاع رسانی؛

ب) ایجاد و تقویت تعهد اجتماعی؛

ج) جامعه پذیری و حفظ و انتقال میراث فرهنگی؛

د) تفریح و سرگرمی. (دفلور و دنیس، ۱۳۸۷: ۶۹۳)

نظریه هابرماس

هابرماس، جامعه اطلاعاتی و جهانی شدن رسانه ای را در قالب حوزه عمومی و همگانی مورد توجه قرار داده است. او اینترنت را محیطی می داند که یک حوزه و فضای عمومی را در جامعه فراهم کرده است. حوزه عمومی هابرماس، عرصه ای است که در آن حضور افراد در مباحث باز و علنی و کنش ارتباطی از طریق بیان و گفت و گو تحقق می یابد (آذرنگ، ۱۳۸۲: ۶۵). این حوزه فقط در جامعه های باز و مردم سالار شکوفا می شود، قدرت در آن دخالتی ندارد و در این فضا گفت و گوها به صورت آزادانه انجام می شود و افراد می توانند مسائل مورد علاقه و حتی خصوصی خود را مطرح کنند. در نگاه هابرماس، شبکه ارتباطی اینترنتی و مجازی که به عنوان یک حوزه عمومی جدید مطرح شده و هر چند

¹. Chicago School

به نظر بعضی ها آن فقط یک حوزه عمومی مجازی است، ولی با این حال به شدت در حال رشد است (آذرنگ، ۱۳۸۲: ۳۷). به زعم هابرماس، در تمام انسان های آزاد یکسری نیازهای اساسی و اصیل وجود دارد و این نیازها زمانی که فرد با دیگران صمیمانه وارد گفتگویی شود، کشف خواهد شد. در محیط های تعاملی اینترنتی (ایمیل، وبلاگ، سایت های مختلف، چت روم و...) در واقع "شرایط آرمانی مورد نظر هابرماس" به خوبی تحقق می یابد. در این محیط ها افراد معمولاً راحت تر می توانند نیازهای خود را مطرح کنند و این طرح کردن نیازها باعث شکل گیری یک فضای گفت و گو و مباحثه می شود. کاربران در آن شبکه به گفت و گو می پردازند، احساسات خود را ابراز می کنند و از یکدیگر تاثیر می پذیرند (زنجانانی زاده، ۱۳۸۴: ۱۲۶). بر اساس نظریه هابرماس^۱، محیط تعاملی اینترنت را می توان فضایی در نظر گرفت که کاربران به راحتی در آن به گفت و گو می پردازند. فضای صمیمیت و ابراز احساسات در محیط های تعاملی اینترنت شکل می گیرد که از یکدیگر تاثیر پذیرفته و کاربران در آن گروه ها نیازها، مسائل و مشکلات خود را مطرح کنند و انرژی عاطفی خود را در این محیط ها مصرف می نمایند که این تخلیه انرژی احتمالاً بر ارزش های خانواده و ارتباط اعضای خانواده با یکدیگر می تواند مؤثر واقع شود (کفاشی، ۱۳۸۸: ۶۰).

نظریه کنترل اجتماعی تراویس هیرشی

بر اساس نظریه کنترل اجتماعی هیرشی، عاملی که باعث جلوگیری از رفتارهای انحرافی نوجوانان و جوانان می شود، "پیوند اجتماعی" است. به اعتقاد هیرشی، پیوندهای اجتماعی دارای چهار عنصر اصلی دلبستگی، تعهد، مشغولیت و اعتقاد است. ضعف هر یک از این چهار عنصر در فرد می تواند موجب بروز رفتارهای انحرافی او شود.

۱- دلبستگی: کسانی که به دیگران دلبستگی و علاقه ای ندارند، نگران این نیستند که روابط اجتماعی خود را به خطر اندازند و به همین علت بیشتر احتمال دارد که مرتکب رفتار انحرافی شوند.

۲- تعهد: هر چقدر میزان تعهد فرد نسبت به خانواده، شغل، دوستان و غیره کمتر باشد، احتمال ارتکاب رفتار انحرافی بیشتر خواهد بود.

۳- درگیری (مشغولیت): کسانی که مشارکت مداوم در فعالیت های زندگی، کار، خانوادگی و غیره ندارند و بیکارند، فرصت بیشتری برای انحراف دارند.

¹. Habermas

۴- باور و اعتقاد: اگر فرد اعتقاد قوی به ارزش‌ها و اصول اخلاقی یک گروه نداشته باشد یا به این ارزش‌ها وفادار نباشد، احتمال گرایش وی به رفتار انحرافی بیشتر خواهد بود (امیدوار و صارمی، ۱۳۸۱: ۵۶).

نظریه هیرشی می‌تواند قسمتی از علت‌های وابستگی به اینترنت را توضیح دهد. به عنوان مثال، می‌توان خانواده‌ای را در نظر گرفت که به فرزندان خود توجه کافی ندارند یا زمان مشخصی را برای فرزندان خود اختصاص نمی‌دهند که در این حالت فرزندان می‌توانند برای پر کردن این خلا ایجاد شده به اینترنت و رایانه روی آورند. افرادی که فرصت بیشتری داشته باشند، بیشتر به سمت رفتار انحرافی کشیده می‌شوند. از این رو شاید بتوان گفت مجردها بیشتر متاهل‌ها، جوانان بیش از بزرگسالان و بیکارها بیشتر از شاغلان در معرض اعتیاد اینترنتی هستند. همچنین، افرادی که روابط اجتماعی کمتری دارند، منزوی‌ترند و صمیمیت کمتری با دیگران احساس می‌کنند، ممکن است تلاش کنند تا با فضاهای مجازی این کمبودها را جبران نمایند (زالی کاهکش، ۱۳۹۰: ۴۴). به عقیده هیرشی^۱، مدت زمانی که فرد به اینترنت دسترسی دارد و مداومت استفاده از آن در روابط خانوادگی اثر گذار است. بدین گونه همان‌طور که قبلاً گفته شد هرچه از اینترنت بیشتر استفاده کنیم، این میزان استفاده احتمالاً باعث کم شدن ارتباط با خانواده می‌شود و خود منجر به کاهش روابط خانوادگی می‌گردد (آزادارمکی و امامی، ۱۳۸۳: ۴۱). بنا بر نظر هیرشی، هر اندازه کاربر به اینترنت وابسته شود، فرصت کمتری برای پرداخت به خانواده دارد و این ممکن است باعث کم اهمیت شدن خانواده نزد کاربر اینترنتی و در نتیجه کاهش روابط خانوادگی گردد.

نظریه میلتون روکیچ

دی فلور^۲ و بال روکیچ^۳ در الگوی خویش درباره وابستگی به رسانه‌ها براین باورند که شرط مهم برای بروز اثرات، میزان وابستگی به بعضی رسانه‌های ارتباطی است. مجرای که مردم برای به دست آوردن اطلاعات مهم نسبت به آن احساس وابستگی می‌کنند، توان بیشتری برای ایجاد اثرات دارد تا مجرای که تفاوتی با مجاری دیگر ندارد و اطلاعاتی که فراهم می‌کند فاقد اهمیت است. با کمک این نظریه می‌توان وابستگی به اینترنت را مطرح کرد؛ بدین صورت که کاربر اینترنتی با وابسته شدن به اینترنت فرصت کمتری برای پرداختن به خانواده دارد و این ممکن است باعث کم اهمیت شدن خانواده نزد کاربر اینترنتی و در نتیجه کاهش ارتباط اعضای خانواده و در نتیجه منزوی شدن آنها شود (تامپسون، ۱۳۸۰: ۱۴).

نظریه کلی و ولخارت

1. Hirschi
2. Defleur
3. Ball Rokeach

کلی و ولخارت^۱ دریافتند افرادی که از انگیزه بالایی برای حفظ عضویت فرد در گروه برخوردارند و بنابراین وابستگی بیشتری به تأیید دارند، بعید به نظر می رسد که ارتباطات و پیام هایی را قبول نمایند که نقطه مقابل هنجارها و ارزش های گروه هستند. بنابراین افراد بیشتر فردی و شخصی عمل می کنند. فرد باید موافقت و تأیید را به دست آورد. در اینجا می توان به پذیرش توسط گروه تعبیر کرد، یعنی این که اعضا هرچه بیشتر مورد پذیرش گروه قرار بگیرند، احتمال تأثیر پیام بر گروه بیشتر است. مناظره گروهی نسبت به سخنرانی ها، از اثر بخشی دراز مدت در تغییر نگرش ها برخوردار است. همچنین اگر این مناظره گروهی به طور آزادانه برگزار شود، تأثیر بیشتری در اثر بخشی به اعضا گروه خواهد داشت - بحث و مناظره آزاد در افکار و عقاید تغییر بیشتری به وجود می آورد. هرچه کاربر اینترنتی احساس کند که در محیط اینترنت بیشتر مورد پذیرش واقع می شود، احتمالاً باعث خواهد شد که بر ارزش های خانواده و ارتباط اعضای دوستان با یکدیگر مؤثر واقع شود. همچنین، هرچه کاربران بیشتر وارد بحث و مناظره گروهی شوند، احتمالاً باعث مطرح کردن موضوعات خود با محیط های تعاملی اینترنت می شوند و کمتر مسائل خود را با خانواده و یا دوستان مطرح می کنند - همین باعث کم اهمیت شدن ارزش های خانواده و ارتباط های عمیق دوستی با یکدیگر می شود (امیدوار و صارمی، ۱۳۸۱: ۸۴).

نظریه مالموس و بریر

مالموس و بریر (۲۰۰۶) نشان دادند که به نمایش گذاشتن خشونت جنسی در رسانه ها به توسعه الگوی تفکری منجر می شود که از خشونت علیه زنان حمایت می کند. همچنین این نکته را خاطر نشان می کند که این نوع تفکر به شکل های مختلف به رفتارهای ضداجتماعی و در نتیجه کاهش سازگاری در خانواده ها منجر می شود.

نظریه ولمن^۲

از ویژگی های منحصر به فردی که فضای سایبر را از دیگر رسانه ها ممتاز می سازد، جهانی بودن آن است. هر فردی در هر نقطه از جهان می تواند از طریق آن به آسانی، به جدیدترین اطلاعات دست یابد و مرزهای جغرافیایی تا کنون نتوانسته از گسترش روزافزون فضای سایبر جلوگیری کند. تقریباً عقاید ولمن همانند کاستلز می باشد. به نظر او، پارادایم جوامع در حال تغییر می باشد و مهم ترین اثرات فناوری بر شیوه ارتباطات می باشد. در جوامع کنونی برخلاف جوامع صنعتی که روابط بین افراد به صورت سلسله مراتبی است، روابط به صورت افقی می باشد؛ کنش ها به راحتی با اعضای بیشتر صورت می گیرد و ارتباطات در بین شبکه های چندگانه متغیر هستند و شبکه ها از انسان ها و جوامع و گروه های مختلفی تشکیل شده است که هر کدام از آن ها ساختارهای خرد و کلان اجتماعی را در بر می گیرد (محسنی، دوران، سهرابی، ۱۳۸۵: ۸۴).

¹. Keley and Wolkhart

². Wellman

ارتباطات نوین از نظر ولمن باعث می شود که مردم در مناطق مختلف به راحتی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و ارتباطات با رایانه، سرعت مبادلات را افزایش دهد. به وسیله ارتباطات غیر حضوری و روح حساس و ظریف افراد، برخی استرس ها در ایجاد ارتباط از بین خواهد رفت. از آن جا که روابط رو در رو وجود ندارد و به دور از هنجارها می باشد، افراد هیجان بیشتری از خود نشان می دهند و فقدان بازخورد مستقیم شکل های گسترده تری از ارتباط را افزایش می دهد.

ارتباطات الکترونیکی سبب خواهد شد که افراد این احساس را داشته باشند که به همه دسترسی دارند و این در حالی است که بدون اینترنت به دلیل محدودیت ها، افراد فقط با افراد نزدیک و خاص ارتباط برقرار می کنند و فناوری های نوین این امکان را می دهد که با محیط های چندگانه اجتماعی در تماس باقی بمانند و حتی روابط سطحی به روابطی قوی و عاطفی تبدیل گردد. در مجموع، به نظر ولمن فضای سایبر، واقعی و مکان آن، جمعی است؛ مکانی برای تبادل ارزش ها و اطلاعات در سطحی جهانی. مردم متعلق به اجتماعات مجازی هستند و متعلق به مکان خاصی نیستند که همه این موارد باعث می شود که گروه های جداگانه تبدیل به شبکه های گسترده ای شوند. در این گونه شبکه ها، اطلاعات به صورت باور نکردنی در حال پخش می باشد؛ به طوری که کنترل تکثیر اطلاعات توسط دولت مانند جوامع صنعتی امکان پذیر نمی باشد و افراد از آزادی عمل بیشتری برخوردارند. (حسنی، ۱۳۸۴: ۳۴)

در مورد شبکه های اجتماعی مجازی دیدگاه های گوناگونی وجود دارد که با مطالعه و بررسی این دیدگاه ها می توان برخی از عوامل مهم و تاثیرگذار را مشخص نمود. با توجه به نظریات ارائه شده محقق سعی نموده تا با تلفیق آن ها، چارچوب نظری خاصی را برای پژوهش حاضر در نظر بگیرد تا بتواند به تبیین موضوع مورد مطالعه بپردازد.

جدول ۱: مبنای نظری استخراج فرضیه ها

مبنای نظری	فرضیه ها
نظریه مکتب شیکاگو	بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و تعهد همسران ارتباط وجود دارد.
نظریه استفاده و رضایتمندی	بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و رضایتمندی همسران ارتباط وجود دارد.
ولمن	بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و اعتماد بین همسران ارتباط وجود دارد.
ولمن	بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و انسجام بین همسران ارتباط وجود دارد.
مالاموس و بریر	بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و سازگاری همسران ارتباط وجود دارد.
کلی و ولخارت والدهال کلاپر	بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و روابط دموکراتیک در بین همسران ارتباط وجود دارد.
هیرشی دی فلور و بال روکیچ	بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و بی تفاوتی در بین همسران ارتباط وجود دارد.
کلی و ولخارت والدهال کلاپر	بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و رابطه خشک و سخت گیر بین همسران ارتباط وجود دارد.

مدل نظری پژوهش

نمودار ۱: مدل نظری تحقیق

فرضیه های پژوهش

- بین میزان استفاده همسران از شبکه های اجتماعی مجازی و تعاملات اجتماعی و مولفه های آن در شهر تهران رابطه وجود دارد.
- بین مدت زمان عضویت در شبکه های اجتماعی مجازی و تعاملات اجتماعی همسران رابطه وجود دارد.
- بین تعداد شبکه های اجتماعی مجازی عضو و تعاملات اجتماعی همسران رابطه وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

این تحقیق به لحاظ هدف، از نوع کاربردی و به لحاظ شیوه تجزیه و تحلیل داده ها، از نوع توصیفی و همبستگی می باشد. هدف آن شناخت و توصیف وضعیت موجود تعاملات اجتماعی (متغیر وابسته) در جامعه آماری مورد مطالعه و تعیین رابطه آن با ویژگی های اجتماعی - فردی و مولفه های شبکه های اجتماعی مجازی (متغیر مستقل) می باشد. بنابراین در گردآوری داده ها از دو روش اسنادی (کتابخانه ای) و میدانی (پیمایش و مصاحبه) استفاده شده است. در روش اسنادی جهت تدوین جامع چارچوب نظری تحقیق، مطالعات انجام گرفته قبلی و نظریه های جامعه شناسی در تحلیل تعاملات اجتماعی همسران بررسی شده است و پس از ارزیابی تحقیقات و نظریه های مرتبط با موضوع، از یک طرف و شناخت وضعیت فعلی جامعه، تدوین شاخص ها و متغیرهای تحقیق صورت گرفته است.

جامعه و نمونه آماری و استراتژی نمونه گیری و تعیین حجم نمونه

با توجه به ماهیت موضوع پژوهش و اهداف مورد نظر، جامعه آماری تحقیق حاضر شامل مجموعه همسران جوان گروه سنی ۱۸ سال و بالاتر می باشند که در شهر تهران بزرگ سکونت دارند. با توجه به

تعریف جامعه آماری، هر یک از افراد این گروه سنی به عنوان واحد آماری محسوب می‌شود که براساس آمار سال ۱۳۹۵ برابر ۲۰۰۰۰۰۰ نفر است (سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵). روش نمونه‌گیری در این تحقیق، از نوع "نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای" است. بر این اساس، در مرحله اول نمونه‌گیری، مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران به سه قسمت یا خوشه تقسیم شدند؛ به طوری که مناطق ۱ تا ۵ در گروه ۱، مناطق ۶ تا ۱۴ در گروه ۲ و مناطق ۱۵ تا ۲۲ در گروه ۳ طبقه‌بندی شدند. بر طبق فرمول کوکران، حجم نمونه ۳۸۴ نفر می‌باشد. لذا از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شده است؛ بدین صورت که ابتدا نقشه شهر تهران بر اساس مناطق ۲۲ گانه تهیه گردید. سپس بر طبق اطلاعات به دست آمده از شهرداری به ۲۴ خوشه تقسیم‌بندی گردید. در ادامه هر کدام از خوشه‌ها به شهرک‌ها و محله و در ادامه به بلوک‌هایی تقسیم‌بندی گردید. در مرحله بعد با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی از هر خوشه، از بین محله‌های مشخص شده یک محله که معرف کل خوشه باشد انتخاب شد. در ادامه از داخل هر کدام از نواحی که به بلوک‌هایی مشخص تقسیم شده‌اند اطلاعات جمع‌آوری شد؛ بدین صورت که بین فهرست بلوک‌های هر قسمت تعیین شده، تعدادی بلوک (به تعداد یک دهم حجم نمونه در هر قسمت) به صورت تصادفی انتخاب و سپس با منظور کردن عدد ۱۰ به عنوان فاصله نمونه، در هر بلوک ۱۰ خانوار به صورت منظم انتخاب شدند. بعلاوه، در هر بلوک نقطه شروع نمونه‌گیری از بین اعداد ۱ تا ۱۰ به صورت تصادفی تعیین شده است. شروع نمونه‌گیری در هر بلوک از سمت شمال شرقی آن و در جهت حرکت عقربه‌ساعت صورت گرفته و بلوک‌هایی که کمتر از ۱۰ خانوار دارند همراه با بلوک سمت غرب یا نزدیکترین بلوک مسکونی به آنها در نظر گرفته شدند. روش تعیین حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران به صورت زیر بوده است:

$$n = \frac{nt^2s^2}{Nd^2 + t^2s^2}$$

که در آن حد مطلوب اطمینان در این پژوهش ۰/۹۵ در نظر گرفته شده است. در نتیجه سطح احتمال مورد نظر (d) برابر با ۰/۰۵ و اندازه متغیّر در توزیع طبیعی یا ضریب اطمینان (t) برابر با ۱/۹۶ است. برای تعیین واریانس، می‌توان از پیش‌برآورد استفاده کرد. بزرگ‌ترین نمونه لازم برای پاسخ‌گویی به سوالات یک تحقیق وقتی به دست می‌آید که احتمال دارا بودن صفت یا قرار گرفتن در نمونه (p) برابر ۰/۵ باشد. در این صورت، اشتباه استاندارد کم‌ترین مقدار را به خود می‌گیرد (سرای، ۱۳۸۴: ۱۲۴). همچنین، بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ جامعه آماری (N) افراد ۱۸ سال و بالاتر ساکن در شهر تهران بزرگ برابر با ۲۰۰۰۰۰۰ است. در نهایت، با توجه به داده‌های بالا و فرمول کوکران حجم نمونه (n) برابر با ۳۸۴ نفر خواهد بود- که این مقدار را برای کاهش خطای ناشی از نمونه‌گیری و احتمال ناقص بودن برخی از پرسشنامه‌ها، به ۴۱۰ نفر افزایش داده است.

تعریف مفهومی و عملیاتی مفاهیم و متغیرها

شبکه اجتماعی

تعریف مفهومی: "به طور کلی در تعریف شبکه‌های مجازی می‌توان گفت سایت‌هایی هستند که از یک سایت ساده مانند موتور جستجوگر با اضافه شدن امکاناتی مانند چت و ایمیل و امکانات دیگر خاصیت اشتراک‌گذاری را به کاربران خود ارائه می‌دهند. شبکه‌های اجتماعی، محل گردهمایی صدها میلیون کاربر اینترنت است که بدون توجه به مرز، زبان، جنس و فرهنگ، به تعامل و تبادل اطلاعات می‌پردازند. در واقع، شبکه‌های اجتماعی برای افزایش و تقویت تعاملات اجتماعی در فضای مجازی طراحی شده‌اند. به طور کلی، از طریق اطلاعاتی که بر روی پروفایل افراد قرار می‌گیرد مانند عکس کاربر، اطلاعات شخصی و علایق (که همه این‌ها اطلاعاتی را در مورد هویت فرد فراهم می‌آورد) برقراری ارتباط تسهیل می‌گردد. کاربران می‌توانند پروفایل‌های دیگران را ببینند و از طریق برنامه‌های کاربردی مختلف مانند ایمیل و چت با یکدیگر ارتباط برقرار کنند (پمپک^۱ و همکاران، ۲۰۰۹: ۲۲۸).

تعریف عملیاتی: برای سنجش متغیر شبکه‌های اجتماعی از دو عامل میزان استفاده و تعداد شبکه‌های اجتماعی عضو- که سوالات به صورت محقق ساخته می‌باشد- استفاده شده است.

میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی

تعریف مفهومی: عبارت است از: مدت زمانی از شبانه روز که فرد از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کند.

تعریف عملیاتی: در پژوهش حاضر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در شش طبقه شامل کمتر از یک ساعت، بین یک تا دو ساعت، بین دو تا سه ساعت، بیشتر از چهار ساعت، طراحی شده است.

تعداد شبکه‌های اجتماعی

تعریف مفهومی: عبارت است از: مدت زمانی که فرد به عضویت شبکه‌های اجتماعی در آمده است.

تعریف عملیاتی: در پژوهش حاضر تعداد شبکه‌های اجتماعی عضو در شش نوع شبکه‌های اجتماعی مجازی (فیسبوک، توییتر، واتس‌آپ، وایبر، اینستاگرام و مای اسپیس) مدنظر قرار گرفته است و سوالات بر اساس بهتر بودن شبکه‌ها و میزان استفاده بیشتر از آنها طراحی شده است.

تعامل

تعریف مفهومی: به معنای ایجاد رابطه بین دو نفر یا بیشتر باشد که منجر به واکنشی میان آنها می‌شود و این نوع واکنش برای هر دو طرف شناخته شده است. بنابراین روابط بدون معنا در زمره این تعریف قرار

1. Pempek

نمی‌گیرد. تعامل اجتماعی می‌تواند یک موضوع فیزیکی، یک نگاه، یک مکالمه و ارتباط بین افراد باشد که خود مستلزم تعریف رویدادها و فعالیت‌های متناسب و در نتیجه نقش‌پذیری مردم در فضا و عضویت آنها در گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی است (دانشپور و چرخیان، ۱۳۸۶: ۲۲).

تعریف عملیاتی: متغیرتعامل اجتماعی از نه بعد تعهد همسران، رضایتمندی همسران، اعتماد بین همسران، انسجام بین همسران، سازگاری همسران، روابط دموکراتیک، بی‌تفاوتی، رابطه خشک و سخت گیر و مدارا- که سوالات به صورت محقق ساخته و استاندارد می‌باشد و سوالات هر مولفه بر اساس طیف لیکرت به صورت پنج گزینه‌ای طراحی شده- سنجیده شده است.

روایی و پایایی ابزار اندازه‌گیری

در این پژوهش به جهت برآورد اعتبار سوالات پرسشنامه، از اعتبار محتوایی استفاده شده است. اعتبار محتوایی به معنی شناسایی اعتبار شاخص‌ها یا معرف‌های پژوهش از طریق مراجعه به داوران می‌باشد. بدین ترتیب، در پژوهش حاضر پژوهشگران از طریق بررسی ادبیات موضوع و نظر خبرگان این حوزه به این نتیجه رسیده‌اند که شاخص گنجانده شده در سوالات پرسشنامه معرف حوزه معنایی مفاهیم مورد مطالعه هستند. همچنین، برای حصول اطمینان از پایایی ابزار سنجش، پرسشنامه مورد پیش‌آزمون قرار گرفت؛ به این صورت که تعداد ۵۰ نفر از پاسخگویان پرسشنامه تنظیم شده را تکمیل نمودند. پس از تکمیل، پرسشنامه‌های مذکور کدگذاری و در نرم افزار SPSS وارد شدند و پایایی آنها به وسیله آلفای کرونباخ ارزیابی گردید. بر این اساس نتایج به دست آمده در غالب موارد بیش از ۷۰ درصد بود که نشان دهنده پایایی و قابلیت اعتماد پرسشنامه می‌باشد (جدول ۱) برای روایی سازه‌ها نیز با استفاده از نرم افزار Amos عاملی انجام گرفت و سپس با اطمینان از اعتبار آن به تحلیل داده‌ها اقدام گردید. داده‌ها با نرم افزار spss نیز در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد پردازش قرار گرفت. همچنین، برای تحلیل داده‌ها از رگرسیون چند متغیره و مدل‌سازی معادلات ساختاری Smart PLS استفاده شد.

جدول ۱: ضریب آلفای کرونباخ مقیاس‌های تحقیق

ضریب آلفای کرونباخ		متغیرهای پنهان	
مقیاس	خرده مقیاس	خرده مقیاس	مقیاس
۰/۸۴	۰/۸۲	تعداد شبکه‌های عضو	شبکه اجتماعی
	۰/۷۸	مدت زمان استفاده	
۰/۸۶	۰/۸۵	تعهد همسران	تعامل اجتماعی همسران
	۰/۷۹	رضایتمندی همسران	
	۰/۷۸	اعتماد بین همسران	
	۰/۸۰	انسجام بین همسران	
	۰/۸۲	سازگاری همسران	

	۰/۸۲	روابط دموکراتیک همسران
	۰/۸۵	بی تفاوتی در بین همسران
	۰/۷۳	رابطه خشک و سخت گیر
	۰/۸۰	مدارای اجتماعی بین همسران

روش و تجزیه و تحلیل داده ها

فرضیه های اصلی تحقیق با استفاده از مدل سازی معادله ساختاری آزمون شده اند. آزمون فرضیه ها با استفاده از این تکنیک به محقق یاری می رساند تا با متغیرهای اصلی درگیر در فرضیه به عنوان متغیرهای پنهان برخورد کند و خطاهای اندازه گیری را در برآورد پارامترهای مرتبط با آزمون فرضیه دخالت دهد. به منظور انجام محاسبات از نسخه ۲۲ دو نرم افزار spss و Smart PLS استفاده شده است.

یافته های پژوهش

یافته های توصیفی متغیرهای پژوهش

نتایج فراوانی متغیر جنس نشان می دهد که ۵۵/۳ درصد افراد مورد مطالعه (۳۳۲ نفر) مرد و ۴۴/۷ درصد دیگر (۲۶۸ نفر) را زن تشکیل داده اند. نتایج فراوانی متغیر سطح تحصیلات نشان می دهد که ۲ درصد پاسخگویان دارای سطح تحصیلات زیر دیپلم، ۱۴ درصد دارای سطح تحصیلات دیپلم، ۲۵ درصد دارای سطح تحصیلات کاردانی، ۴۴/۲ درصد دارای سطح تحصیلات کارشناسی و ۱۴/۳ درصد دیگر دارای سطح تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر هستند. بر اساس یافته های مربوط به متغیر سن، بیشترین تعداد پاسخگویان در گروه سنی ۴۱ - ۴۹ سال (۲۱/۲ درصد) و کمترین تعداد پاسخگویان در گروه سنی ۱۸ - ۲۱ سال (۲/۵) می باشند.

تعامل اجتماعی و مولفه های آن

جدول ۲: توزیع پاسخگویان بر حسب میزان تعامل اجتماعی

میانگین	میزان تعامل					ابعاد تعامل اجتماعی
	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۲/۷۶	۱۰	۱۵/۳۳	۳۰/۳۳	۲۹/۳۴	۱۵	تعهد همسران
۲/۹۵	۱۴/۶۷	۱۰/۱۷	۳۰/۶۶	۴۴/۵	-	رضایتمندی همسران
۳/۷۵	۲۱/۶۶	۳۷/۱۷	۳۸/۵	-	۲/۶۷	اعتماد بین همسران
۳/۸۰	۳۶/۶۷	۱۷/۶	۳۸	۵	۲/۶۶	انسجام بین همسران
۳/۶۶	۲۱/۱۷	۳۷/۵	۳۳/۳۴	۲/۶۶	۵/۳۳	سازگاری همسران
۳/۰۱	۱۲/۱۷	۱۲/۱۷	۴۲/۷۳	۳۰/۵	۲/۳۳	روابط دموکراتیک همسران
۲/۸۹	۱۴/۶۷	۱۲/۱۷	۲۸	۳۷/۸۳	۷/۳۳	بی تفاوتی در بین همسران
۳/۰۹	۱۷/۶۷	۱۶/۸۳	۳۰	۲۸/۱۷	۷/۳۳	رابطه خشک و سخت گیر

۲/۹۴	۲/۳۳	۲۷/۸۳	۳۹/۱۷	۲۴/۶۷	۶	مدارای اجتماعی بین همسران
۳/۲۰						میانگین کل تعامل اجتماعی

یافته‌ها نشان می‌دهد که در بین مولفه‌های تعامل اجتماعی، انسجام بین همسران دارای بیشترین میانگین (۳/۸۰) و تعهد همسران دارای کمترین میانگین (۲/۷۶) می‌باشد. همچنین، میانگین رضایتمندی همسران (۲/۹۵)، اعتماد بین همسران (۳/۷۵)، سازگاری همسران (۳/۶۶)، روابط دموکراتیک همسران (۳/۰۱)، بی‌تفاوتی در بین همسران (۲/۸۹)، رابطه خشک و سخت‌گیر (۳/۰۹) و مدارای اجتماعی بین همسران (۲/۹۴) می‌باشد. در کل، میانگین تعامل در جامعه مورد مطالعه ۳/۲۰ بوده که با توجه به اینکه حداقل و حداکثر نمره به ترتیب ۱ و ۵ می‌باشد نشان می‌دهد که میزان تعامل در بین همسران تقریباً در حد متوسط رو به بالا می‌باشد.

میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی

جدول ۳: توزیع پاسخگویان بر حسب مقیاس‌های میزان استفاده از شبکه اجتماعی مجازی

میانگین	میزان استفاده			نوع استفاده
	کم	متوسط	زیاد	
۳/۴۳	۲۴/۵	۴۸/۲	۲۷/۳	تعداد شبکه اجتماعی عضو
۳/۳۴	۲۹/۱	۴۲/۷	۳۰/۲	مدت زمان عضویت
۳/۳۸	۲۶/۸	۴۵/۵	۲۸/۷	مقیاس کل میزان استفاده از شبکه اجتماعی

جدول ۳، توزیع پاسخگویان را برحسب شاخص یا مقیاس‌های میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نشان می‌دهد که بیشترین میانگین مربوط به مولفه تعداد شبکه‌های اجتماعی با میانگین ۳/۴۳ و کمترین میانگین مربوط به مدت زمان عضویت در شبکه‌های اجتماعی با میانگین ۳/۳۸ می‌باشد. در کل، میانگین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در جامعه مورد مطالعه ۳/۳۸ بوده که با توجه به اینکه حداقل و حداکثر نمره به ترتیب ۱ و ۵ می‌باشد نشان می‌دهد که میزان استفاده از شبکه‌ها در بین همسران تقریباً در حد متوسط رو به بالا می‌باشد.

آزمون فرضیه‌ها

رابطه میزان استفاده از شبکه اجتماعی مجازی و تعامل اجتماعی همسران

اولین فرضیه، بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و تعامل اجتماعی و مولفه‌های آن در بین همسران رابطه معکوس وجود دارد؛ یعنی هرچه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی افزایش یابد سطح تعاملات اجتماعی همسران نیز کاهش می‌یابد. جهت بررسی فرضیه‌های پژوهش مبنی بر ارتباط بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با شاخص‌های تعامل اجتماعی از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یافته‌ها به شرح جدول زیر می‌باشد.

جدول ۴: همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق

تعامل اجتماعی		شاخص های تعامل اجتماعی	نام متغیر
سطح معناداری	ضریب همبستگی		
۰/۰۰۰	-۰/۷۲۶	تعهد همسران	استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی
۰/۰۰۰	-۰/۵۶۵	رضایتمندی همسران	
۰/۰۰۱	-۰/۵۹۰	اعتماد بین همسران	
۰/۰۰۰	-۰/۲۷۲	انسجام بین همسران	
۰/۰۰۰	-۰/۵۷۱	سازگاری همسران	
۰/۰۰۰	-۰/۵۶۵	روابط دموکراتیک همسران	
۰/۰۰۱	۰/۱۵۷	بی تفاوتی در بین همسران	
۰/۰۰۰	۰/۲۴۳	رابطه خشک و سخت گیر	
۰/۰۰۱	-۰/۲۱۳	مدارای اجتماعی بین همسران	
۰/۰۰۰	-۰/۶۶۶	میانگین کل تعامل اجتماعی	

یافته ها حاکی از آن است که بین استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی با تعامل اجتماعی (۰/۶۶۶-) همسران و ابعاد مختلف آن رابطه وجود دارد. در این میان، رابطه بین استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و تعهد همسران (P=-۰/۷۲۶) دارای بیشترین ضریب همبستگی و رابطه بین بی تفاوتی در بین همسران و میانگین کل تعامل اجتماعی دارای کمترین ضریب همبستگی (P=۰/۱۵۷) می باشد.

همچنین، بین استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و رضایتمندی همسران (۰/۵۶۵-)، اعتماد بین همسران (۰/۵۹۰-)، انسجام بین همسران (۰/۲۷۲-)، سازگاری همسران (۰/۵۷۱-)، روابط دموکراتیک همسران (۰/۵۶۵-)، رابطه خشک و سخت گیر (۰/۲۴۳) و مدارای اجتماعی بین همسران (۰/۲۱۳-) ارتباط وجود دارد. بنابراین تمامی فرضیه های پژوهش تأیید می شوند.

در این میان، افزایش استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی باعث کاهش تعهد همسران، روابط دموکراتیک همسران، اعتماد بین همسران، انسجام بین همسران، سازگاری همسران، رضایتمندی همسران و افزایش بی تفاوتی در بین همسران و رابطه خشک و سخت گیر در بین آنان می شود.

آزمون تحلیل رگرسیون

متغیر شبکه های اجتماعی مجازی به چه میزان توانایی تبیین تعاملات اجتماعی همسران در شهر تهران را دارد؟

H0: $\beta = 0$ شبکه های اجتماعی بر تعامل همسران تاثیر ندارد

H1: $\beta \neq 0$ شبکه های اجتماعی بر تعامل همسران تاثیر دارد

رگرسیون خطی بین «میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و تعاملات اجتماعی همسران»

جدول ۵: نتایج آزمون تحلیل رگرسیون برای تعامل اجتماعی همسران

مدل	مقدار R	مقدار R Square	R Square تعدیل شده	خطای معیار تخمین
۱	-۰/۶۶۶	۰/۴۴۴	۰/۴۴۳	۰/۳۳۴۴۲۲

ضریب همبستگی به دست آمده برابر ۰/۶۶۶- می باشد که نشان دهنده همبستگی قوی متغیرهای پیش بین (میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی) و متغیر معیار (تعاملات اجتماعی همسران) است. با توجه به نتایج به دست آمده، میزان ضریب تعیین تعدیل شده برای مدل برابر ۰/۴۴۳ است و می توان گفت که ۴۴/۳ درصد از تغییرات متغیر معیار را می توان به وسیله رابطه خطی آن با متغیر پیش بین تعیین نمود.

جدول ۶: ضرایب آزمون تحلیل رگرسیون تعامل اجتماعی همسران

عنوان متغیر	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	مقدار T	سطح معناداری
	استاندارد				
	B	اشتباه استاندارد			
عدد ثابت (Constant)	۴/۵۱۸	۰/۰۶۴	-	۷۰/۵۶۶	۰/۰۰۱
میزان استفاده از شبکه های اجتماعی	-۰/۴۲۳	۰/۰۱۹	-۰/۶۶	-۲۲/۲۶۳	۰/۰۰۱

با توجه نتایج حاصله در معادله رگرسیونی، تأثیر گذاری متغیر مستقل شبکه های اجتماعی بر متغیر وابسته تعامل اجتماعی همسران، مورد تأیید می باشند، زیرا سطح معناداری آن برابر ۰/۰۰۱ بوده و کمتر از ۰/۰۵ می باشند. همچنین، ضریب رگرسیون برای متغیر مستقل شبکه های اجتماعی برابر ۰/۶۶- می باشد. ضریب بتا (مقدار استاندارد شده ضرایب که نشان دهنده میزان تغییر در متغیر وابسته تعامل همسران به ازای تغییر به اندازه یک انحراف معیار در متغیر مستقل شبکه های اجتماعی است) برابر ۰/۴۲۳- می باشد.

معادله رگرسیون نیز به صورت رابطه زیر است که در این معادله که متغیرهای موجود در آن به شرح موارد زیر می باشد، X میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و Y نیز تعاملات اجتماعی همسران می باشد:

$$Y = 4/518 - 0/423 X$$

پس می توان گفت استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی بر تعاملات اجتماعی همسران تأثیر معکوس و معناداری دارد؛ بدین صورت که هرچه استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی بیشتر باشد، میزان تعاملات اجتماعی همسران کمتر می شود. بر این اساس، این فرضیه تایید می شود.

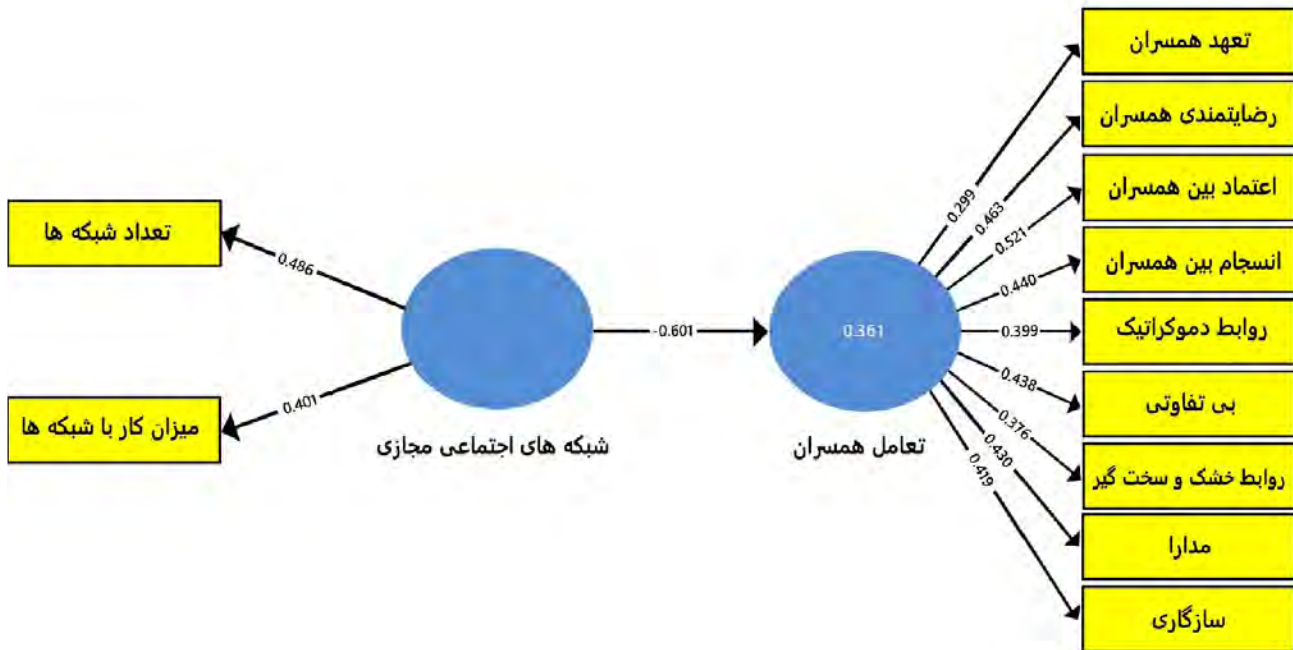
الگوسازی معادلات ساختاری با کاربرد (Smart PLS)

به منظور تعیین شدت و جهت بررسی تأثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر تعامل اجتماعی همسران از یک مدل معادله ساختاری بهره گرفته شده است. در این پژوهش با استفاده از روش مدلسازی معادلات ساختاری، به آزمون مدل های معادله ساختاری پژوهش پرداخته شده است. رویکرد ما در این بخش، دو مرحله ای است؛ بدین معنی که پس از تدوین مدل نظری پژوهش لازم است تا به بحث برآورد مدل یا به عبارتی دیگر برآورد پارامترهای آزاد در مدل و تحلیل شاخص های جزئی و کلی مدل پرداخت تا مشخص شود که آیا داده های تجربی در مجموع حمایت کننده مدل نظری تدوین شده هستند یا خیر.

مدلسازی معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات (PLS) برخلاف روش کوارینانس محور (نرم افزارهایی نظیر LISREL، AMOS و EQS) فاقد شاخص های برازش مدل مبتنی بر کای دو جهت بررسی میزان مطابقت مدل نظری با داده های گردآوری شده می باشد- این امر به ماهیت پیش بین محور PLS بستگی دارد. بنابراین شاخص های برازش که به همراه این رویکرد توسعه یافته اند، مربوط به بررسی کفایت مدل در پیش بینی متغیرهای وابسته می شوند؛ مانند شاخص های افزونگی^۱ و حشو^۲ یا شاخص GOF. در واقع این شاخص ها نشان می دهند که برای مدل اندازه گیری معرف ها تا چه حد توانایی پیش بینی سازه زیربنایی خود را دارند و برای مدل ساختاری، متغیرهای برونزا تا چه حد و با چه کیفیتی توانایی پیش بینی متغیرهای درونزا مدل را دارند. برآوردهای مربوط به شاخص های ارزیابی کلیت مدل ساختاری و پارامترهای اصلی این مدل (اثر متغیر شبکه های اجتماعی مجازی بر تعامل اجتماعی همسران) در شکل و جداول زیر گزارش شده است:

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

¹. Communality
². Redundancy

شکل ۲: مدل معادله ساختاری اثر شبکه های اجتماعی مجازی بر تعامل همسران

جدول ۷: برآورد شاخص های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

مدل	شاخص	GOF	SRMR	NFI
۱	مقدار	۰/۸۱	۰/۰۸۳	۰/۹۱

شاخص های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری در مجموع بیانگر این است که داده ها مدل نظری پژوهش را حمایت می کنند. به عبارت دیگر، برازش داده ها به مدل برقرار است و شاخص ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند.

جدول ۸: برآورد اثر متغیر شبکه های اجتماعی مجازی بر تعامل همسران

متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	ضریب تعیین	ضریب اثر	مقدار بحرانی	سطح معناداری
شبکه های اجتماعی مجازی	<---	تعامل همسران	۰/۳۶۱	-۰/۶۰۱	1/2	۰/۰۰۰

مقادیر برآورد شده در جدول بالا بیانگر آن است:

(۱) متغیر شبکه های اجتماعی مجازی در مجموع ۰/۶۰ از واریانس متغیر تعامل همسران را تبیین می کند. با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار در حد متوسط (۰/۳۶) برآورد می شود. به عبارت دیگر، متغیر شبکه های اجتماعی مجازی در حد متوسط توان تبیین واریانس متغیر تعامل همسران شهروندان را دارد.

(۲) اثر متغیر شبکه های اجتماعی مجازی بر تعامل همسران به لحاظ آماری معنادار است. بنابراین فرضیه کلی پژوهش مبنی بر اینکه متغیر شبکه های اجتماعی مجازی بر تعامل همسران تأثیر دارد، تأیید

می شود. با توجه به مقدار ضریب تأثیر می توان گفت اثر متغیر شبکه های اجتماعی مجازی بر متغیر تعامل همسران منفی، معکوس و در حد نزدیک به بالا برآورد می شود؛ به این معنا که افزایش میزان شبکه های اجتماعی مجازی می تواند منجر به کاهش تعامل همسران گردد.

بحث و نتیجه گیری

همانطور که ذکر شد یکی از عوامل مرتبط با تعامل بین همسران، استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی می باشد. شبکه های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با این که عمر خیلی زیادی ندارند، به خوبی توانسته اند جای خود را در زندگی مردم باز کنند. با ورود تکنولوژی و وسایل ارتباط جمعی در خانواده ها، ارزش های اجتماعی خانواده ها تحت تأثیر قرار گرفته و موجب شده تا تغییراتی در رفتار و گفتمان زوجین به وجود بیاید؛ به گونه ای که به رغم نزدیکی فیزیکی و در زیر یک سقف بودن در داخل خانواده، گاه فاصله عاطفی و معنوی زیادی را از یکدیگر تجربه می کنند و افراد خانواده کمترین مراودات و گفتگوهای همدلانه را با هم دارند.

با توجه به اهمیت و ضرورت بررسی نقش شبکه های مجازی در تعامل بین همسران، در پژوهش حاضر به تحلیل و بررسی ارتباط بین شبکه های اجتماعی مجازی و ابعاد مختلف تعامل اجتماعی در بین همسران در شهر تهران به عنوان متغیر وابسته پرداخته شد.

یافته ها حاکی از آن است که بین استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی با تعامل اجتماعی ($P=0/666$) همسران و ابعاد مختلف آن رابطه وجود دارد. در این میان، رابطه بین استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و تعهد همسران ($P=0/726$) دارای بیشترین ضریب همبستگی و رابطه بین بی تفاوتی در بین همسران و میانگین کل تعامل اجتماعی دارای کمترین ضریب همبستگی ($P=0/157$) می باشد.

همچنین، بین استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و رضایتمندی همسران ($P=0/565$)، اعتماد بین همسران ($P=0/590$)، انسجام بین همسران ($P=0/272$)، سازگاری همسران ($P=0/571$)، روابط دموکراتیک همسران ($P=0/565$)، رابطه خشک و سخت گیر ($P=0/243$) و مدارای اجتماعی بین همسران ($P=0/213$) ارتباط وجود دارد. بنابراین تمامی فرضیه های پژوهش تأیید می شوند.

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی نشان دادند که $44/3$ درصد از تغییرات متغیر معیار را می توان به وسیله رابطه خطی آن با متغیر پیش بین تعیین نمود.

نتایج حاصل از مدل معادله ساختاری (Smart PLS) نیز نشان دادند که متغیر شبکه های اجتماعی مجازی در مجموع $0/60$ از واریانس متغیر تعامل همسران را تبیین می کند. با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار در حد متوسط ($0/36$) برآورد می شود. به عبارت دیگر T متغیر شبکه های اجتماعی مجازی در حد متوسط توان تبیین واریانس متغیر تعامل اجتماعی همسران را دارد.

یافته های پژوهش حاضر مبنی بر ارتباط بین شبکه های اجتماعی مجازی و تعامل اجتماعی با یافته های پژوهش های اسکانی نوغانی و دیگران (۱۳۹۴)، خجیر و حسین نظر (۱۳۹۲) و مالموس و بریر (۲۰۰۶) همخوانی دارد. هرکدام از متفکران فوق در پژوهش های خود به این نتیجه رسیدند که بین شبکه های اجتماعی و تعامل بین همسران ارتباط وجود دارد؛ بدین ترتیب که شبکه های اجتماعی، عاملی در کاهش تعاملات در خانواده در ابعاد مختلف می باشد- نتایجی که با یافته های پژوهش حاضر مطابق است.

بنابراین مشاهده می شود که شبکه های اجتماعی یکی از عوامل مهم کاهش تعاملات در سطح خانواده است و با افزایش استفاده از شبکه های اجتماعی میزان تعاملات اجتماعی کاهش پیدا می کند. تحت تأثیر شبکه های مجازی، آنچه همسران باید از زندگی مشترک انتظار داشته باشد به نوعی تحریف می شود و نارضایتی از زندگی طرفین به سردی گراییدن روابط عاطفی و سرانجام خیانت و طلاق می انجامد. جذابیت و فریبندگی اینترنت و شبکه های مجازی در محیط خانواده باعث از هم گسیختگی ازدواج، روابط زناشویی و روابط بین همسری شده است.

در پایان باید گفت وقتی ما نمی توانیم جلوی تولید را بگیریم باید استفاده درست از این نرم افزارها را آموزش دهیم. در این راستا برگزاری جلسات آموزشی از سوی مصادر امور فرهنگی به منظور آشناسازی و اطلاع رسانی به مردم و خانواده ها در مورد فناوری های جدید به ویژه اینترنت و نرم افزارهایی جدید از جمله: وایبر، تانگوم، واتس آپ و لاین و شبکه های اجتماعی مجازی سودمند خواهد بود.

با توجه به نتایج حاصل از فرضیه اصلی تحقیق پیشنهاد می شود مسئولان با فرهنگ سازی در زمینه استفاده درست و به اندازه از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی، گام های موثری در جهت افزایش رضایت زناشویی بردارند.

همچنین، پیشنهاد می شود زوجین با استفاده صحیح از شبکه های اجتماعی و توانمندسازی خود در مدیریت هیجانات، به رضایت بیشتری در زندگی مشترک دست پیدا کنند که این امر نیازمند غنی سازی برنامه های مشاوره ای مراکز مربوطه می باشد.

پیشنهاد می شود زوجین با افزایش صمیمیت و همراهی عاطفی و استفاده صحیح از شبکه های اجتماعی، میزان احساس صمیمیت نسبت به هم را بالا ببرند و موجب رشد احساسات و ارزش ها بین خود و اعضای خانواده گردند.

پیشنهاد می شود زوجین رفتارها و واکنش های مثبت را هنگام گفتگوها و در حین پرسیدن جزئیات گفتگو از خود نشان دهند و موجب حفظ و آرامش نهاد خانواده و پیشگیری از آسیب هایی چون طلاق گردند.

همچنین، پیشنهاد می شود زوج ها نسبت به یکدیگر نگرش توجه آمیز داشته باشند و به گفته های همسر خود اعتبار دهند که این امر افزایش احترام و ارزش دهی به همسر را در پی خواهد داشت و با کاهش مقاومت در زوج ها و بهبود ارتباط آنان همراه خواهد بود.

منابع

- آرمانيان، رضا. (۱۳۹۵). "تفاوت آسيب در شبکه های اجتماعي از کلان شهرها تا روستاها". روزنامه امروز خراسان جنوبي، ۹ شهريور، شماره ۳۱۴۸.
- آزاد ارمکي، تقی و امامی، يحيی. (۱۳۸۳). "تکوين حوزه عمومي و گفت و گوی عقلاني". مجله جامعه شناسی ايران. دوره پنجم، شماره ۱.
- اسکافي نوغاني، مریم؛ ترکمان، فرح و ساروخانی، باقر. (۱۳۹۴). "اثر شبکه های اجتماعي بر طلاق عاطفي در شهر مشهد". دوفصلنامه علوم اجتماعي. سال ۱۲، شماره ۱.
- اسلامي، مرواريد. (۱۳۹۱). بررسی شبکه های اجتماعي و تأثيرات آن ها بر ابعاد مختلف زندگي. نخستين کنگره ملي فضای مجازي و آسيب های اجتماعي نوپديد. تهران: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعي
- اسلوين، جيمز. (۱۳۸۱). اينترنت و جامعه. عباس گيلوري و علی رادباوه. تهران: نشر کتابدار
- اميدوار، احمدعلی و صارمی، علی اکبر. (۱۳۸۱). اعتياد به اينترنت: توصيف، سبب شناسي، پيشگيري، درمان و مقياس های سنجش اختلال اعتياد به اينترنت مرکز مشاوره و خدمات روان شناختي پردیس. مشهد: انتشارات تمرين.
- بستان، حسين و همکاران. (۱۳۸۵). اسلام و جامعه شناسي خانواده. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
- تامپسون، جان. ب. (۱۳۸۰). رسانه ها و مدرنيته. مسعود اوحدی. تهران: سروش
- خجير، يوسف و حسين نظر، فائزه. (۱۳۹۲). "آسيب شناسي خانواده ایراني در عرصه شبکه های اجتماعي مجازي". همایش تخصصي بررسی ابعاد شبکه های اجتماعي، تهران، جهاد دانشگاهي، پژوهشکده فناوری اطلاعات.
- دانشپور، سيد عبدالهادی و چرخچيان، مریم. (۱۳۸۶). "فضاهای عمومي و عوامل مؤثر بر حيات جمعي". نشریه باغ نظر. شماره ۷.
- دفلور، ملوین و اورت ای. دنيس (۱۳۸۷). شناخت ارتباط جمعي. سيروس مرادمی. تهران: نشر صدا و سيما
- دهقان، حسين؛ پوررضا، ناصر و احسان، مونا. (۱۳۹۵). "رابطه فضاهای اقتصادي شهري و شبکه های اجتماعي: بررسی تأثير ميدان های میوه و تره بار و هايپراستار بر تعاملات اجتماعي". مطالعات جامعه شناختي شهري. سال ششم، شماره ۱۸.
- ذکايی، سعيد. (۱۳۸۳). "جوانان و فراغت مجازي". فصلنامه مطالعات جوانان، شماره ۶؛

- صادقی، منصوره السادات؛ مظاهری، محمدعلی و موتابی، فرشته. (۱۳۹۲). "نقش تعامل زوجین در کاربرد مهارت های ارتباطی". فصلنامه خانواده پژوهی. تابستان، دوره ۹، شماره ۳۴.
- ضیاء، نازنین. (۱۳۹۲). "مدیاتک، فضای شهری هزاره سوم". پایان نامه کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال.
- کفاشی، مجید. (۱۳۸۸). "بررسی تاثیر اینترنت بر ارزش های خانواده". فصلنامه پژوهش اجتماعی. سال ۲، شماره ۳.
- مرتضوی، محمودرضا؛ مرادی، منصوره و جادری، هادی. (۱۳۹۲). "کارکرد اجتماعی اینترنت و امنیت روانی خانواده". همایش تخصصی بررسی ابعاد شبکه های اجتماعی، تهران: جهاد دانشگاهی، پژوهشکده فناوری اطلاعات.
- مهربانی زاده هنرمند، مهناز. (۱۳۸۹). "اثر بخشی افزایش مهارت های زندگی در افزایش سازگاری زناشویی زنان متأهل ۴۰ - ۲۰ سال". مجله مطالعات آموزش و یادگیری. دوره دوم. شماره اول. بهار و تابستان.
- نریمانی، شهلا. (۱۳۹۰). "بررسی آسیب های اجتماعی، فرهنگی و تربیتی فراروی خانواده". معاونت فرهنگی جهاد دانشگاهی واحد لرستان، دومین همایش سراسری هجوم خاموش.
- نعیمی، محمدرضا. (۱۳۹۰). "تأثیر تعامل خانواده و ماهواره در بروز پدیده طلاق (مطالعه موردی شهرستان گرگان)". جامعه شناسی مطالعات جوانان. دوره ۱، شماره ۱.
- Ahn, T. and Ostrom. E. (2002). "Social capital and the second generation theories of collective action: An analytical approach to the forms of social capital." Workshop in political theory and policy analysis, Indiana University.
- Christoforou, A. (2005). "On the Determinants of Social Capital in Greece Compared to Countries of the European Union". Fondazione Eni Enrico Mattei, Working Papers, 68.
- Iryana, S. (2014). "Family and Marital Satisfaction and the Use of Social Network Technologies". Journal of Contemporary Family Therapy, 28(4), 497-504
- Malamuth, N. M., & Briere, J. (2006). "Sexual violence in the media: Indirect effects on aggression against Women". Journal of Social Issues, 42(3), 75-92.
- Pempek, T., & et al. (2009). "College students' social networking experiences on Facebook". Journal of Applied Developmental Psychology, 30: 227-238.

- Raymond M. Kramer. (2012). **Trust and Distrust in Organizations**. Annual Review of Psychology.
- Rianne C. Farrugia. (2013). **"Facebook and Relationships: A Study of How Social Media Use is Affecting Long-Term Relationships"**. Rochester Institute of Technology, 4-9
- Sinha, S. P. and Mackerjee. N. (1990). **"Marital adjustment and space orientation"**. Journal of Social Psychology, 130: 633-639.
- Wellman, B. (2001). **Network in the Global Village**. Boulder, Co: Westwood.

Investigating the Role of Virtual Social Networks in Social Interactions of Spouses (Case Study: Young Wives in Tehran)

Yasaman Farshadfar

Ph.D. Student in Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Ali Baseri

Ph.D., Assistant Professor in Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Nowrooz Hashem Zehi

Ph.D., Assistant Professor in Sociology, Eastern Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received: 26 Aug. 2017

Accepted: 12 Oct. 2017

The virtual social networks are new generation of social relationship environment. Although they are not old established, they could make space in people's lives. These networks have some advantages beside their drawbacks in which the most important are undermining the family foundation, emotional divorce, fainting of spouse cordiality. Considering the importance of virtual social networks & social interactions of spouses, this research is to examine the relationship between virtual social networks and social interactions of spouses as the main objective using field study, survey research, and the questionnaire tool as well as SPSS and Smart PLS software. The population of this study is Tehrani spouses in which 600 were chosen as sample size.

The results indicate that there is a significant relationship between virtual social networks ($P= 0.34$) and social interactions and its dimensions, that is spouses' commitment ($P= -0.726$), spouses' satisfaction (-0.565), spouses trust (-0.590), spouses' indifference ($P= 0.157$), spouses' solidarity (-0.272), spouses' adaptability (-0.571), spouses' democratic relationship (-0.565), strict and tough relationship (0.243) and social compromise between spouses (-0.213). Thus, all hypotheses of the study are confirmed. Also, the results of structural equation (Smart PLS) showed that social network variable totally explains (-0.60) of the variance of social interaction variable. Considering the related values of index the determination coefficient of this value is estimated moderately (0.36).

Key words: Virtual Social Networks, Social Interaction, Adaptation, Democratic Relationships and Social Tolerance